CZU: 347.441:343.14:347.995 **https://doi.org/10.59295/sum8(188)2025_15**

PROCEDURA DE AVIZARE A EXISTENȚEI IMPEDIMENTULUI JUSTIFICATOR – ÎNTRE CERTIFICARE ȘI PROTECȚIE CONTRACTUALĂ

Olesea PLOTNIC, Valeria PRAPORȘCIC,
Universitatea de Stat din Moldova

Articolul examinează procedura de avizare a existenței impedimentului justificator, un mecanism juridic esențial într-un context economic și social caracterizat de instabilitate, riscuri globale și factori externi neprevăzuți care influențează raporturile contractuale. Scopul cercetării este de a evidenția temeiurile normative, etapele procedurii și impactul avizului asupra obligațiilor contractuale, inclusiv modul în care acesta poate preveni litigiile. Studiul clarifică natura juridică a avizului și analizează efectele sale probatorii, cu accent pe interacțiunea dintre certificarea evenimentului și protecția echilibrului contractual. Totodată, articolul integrează o perspectivă comparată și jurisprudențială, reliefând diferențe de abordare între spațiul național și cel european. Concluziile subliniază necesitatea uniformizării procedurii și consolidarea rolului preventiv al avizării în protecția părților contractante, precum și potențialul acesteia de a contribui la stabilitatea și previzibilitatea mediului juridic și economic.

Cuvinte-cheie: *impediment justificator, procedura de avizare, certificare juridical, protecție contractuală, probatoriu, jurisprudență.*

THE PROCEDURE FOR ENDORSING THE EXISTENCE OF THE JUSTIFIABLE IMPEDIMENT – BETWEEN CERTIFICATION AND CONTRACTUAL PROTECTION

This article examines the procedure for endorsing the existence of the justifiable impediment, an essential legal mechanism in an economic and social context marked by instability, global risks and unforeseeable external factors that impact contractual relations. The research aims to highlight the normative foundations, the procedural stages and the effects of the endorsement on contractual obligations, including its role in preventing disputes. The study clarifies the legal nature of the endorsement and analyses its evidentiary effects, with an emphasis on the interaction between event certification and contractual protection. It also integrates a comparative and case-law perspective, highlighting differences between national and European approaches. The conclusions underline the need to standardise the procedure and strengthen the preventive role of endorsement in protecting contracting parties, as well as its potential to contribute to the stability and predictability of the legal and economic environment.

Keywords: *justifiable impediment, endorsement procedure, legal certification, contractual protection, evidence, case law.*

Introducere

În practica raporturilor civile din ultimii ani, marcată de instabilitate economică și riscuri externe recurente, apar frecvent situații în care executarea obligațiilor devine dificilă sau imposibilă. Pentru a evita soluții arbitrare, este nevoie de un cadru clar care să arate, pe baze verificabile, dacă ne aflăm în fața unui impediment justificator. În dreptul Republicii Moldova, reperele de fond sunt art. 903 – 904 C. civ., care stabilesc condițiile și efectele unei asemenea împrejurări, inclusiv cerința legăturii cauzale și a notificării în timp util [1]. În completare, art. 4 din Legea nr. 393-XIV/1999 conferă Camerei de Comerț și Industrie competența de a atesta asemenea circumstanțe printr-un aviz, dacă părțile au convenit să recurgă la acest mecanism [2]. Procedura este detaliată în Regulamentul CCI (2020), care descrie criteriile, documentația, termenele și conținutul avizului [3]. În plan comparat, clauzele ICC (2020) de forță majoră și *hardship* oferă un reper util de compatibilizare a practicilor triada: în afara controlului, imprevizibil, inevitabil/ insurmontabil [4].

Contextul cronologic este la fel de relevant, deoarece OMS a declarat COVID-19 drept pandemie la 11 martie 2020, în Republica Moldova fiind instituită starea de urgență la 17 martie 2020 [5, 6]. Dar, Regulamentul CCI a fost aprobat abia la 25 septembrie 2020, înlocuind vechiul mecanism al „certificatului de forță majoră” cu avizul de atestare a impedimentului justificator, mai bine aliniat cerințelor din Codul civil și standardelor ICC [3, 4]. Prin urmare, avizul CCI funcționează ca instrument probator standardizat: nu substituie controlul instanței, dar oferă părților și judecătorului un cadru coerent de analiză a faptelor și a efectelor asupra executării contractului.

Rezultate obținute și discuții

În practică, părțile contractuale au nevoie de repere clare pentru a ști când neexecutarea este scuzabilă și ce consecințe produce asupra obligațiilor lor. De aceea, este util să privim instituția impedimentului justificator nu doar prin lentila normei interne, ci și în contextul standardelor internaționale care au rafinat criteriile de exonerare, notificare și limitare a prejudiciului. În dreptul național, art. 903-904 C. civ. fixează cadrul material (împrejurare în afara controlului, imprevizibilă și inevitabilă/insurmontabilă, legătură cauzală și notificare în timp util) [1], iar Rolul CCI, conferit prin art. 4 din Legea nr. 393-XIV/1999, este de a atesta aceste circumstanțe printr-un aviz emis în procedura stabilită de Regulament [2, 3]. Pe fundalul clauzelor ICC (2020), care au consacrat cele trei condiții și au oferit o listă deschisă de evenimente se observă o tendință de aliniere a practicilor la nivel transnațional [4].

Din această perspectivă, se conturează o convergență de principiu între exigențele Codului civil al RM și standardele consacrate în CISG art. 79, cât și în Principiile UNIDROIT: în toate, exonerarea se sprijină pe aceleași trei reguli: „dincolo de control”, „imprevizibil”, „inevitabil/insurmontabil”, la care se adaugă obligația de notificare fără întârziere și de diligențe rezonabile pentru limitarea efectelor [1, 4, 7, 8]. În CISG, impedimentul nu se reduce la imposibilitate fizică; include și bariere juridice ori măsuri ale autorităților, atât timp cât proba cumulativă este satisfăcută [7]. UNIDROIT (2016) precizează expres atât forța majoră (exonerare), cât și *hardship* (dezechilibru excesiv supervenit, cu remediul renegocierii/adaptării), oferind un cadru de interpretare care completează util regulile interne când situația nu atinge pragul imposibilității [8].

Diferența dintre forță majoră, *hardship* și impediment justificator merită subliniată, inclusiv în argumentarea litigioasă. Literatura de specialitate evidențiază că, în timp ce forța majoră conduce de regulă la exonerare sau suspendare pe durata impedimentului, *hardship* deschide calea renegocierii sau adaptării contractului (ori, în ultimă instanță, rezoluțiunii) atunci când executarea devine excesiv de oneroasă fără a fi imposibilă [8]. Analizele clasice ale lui Brunner și McKendrick arată că această distincție nu este pur teoretică: ea determină remediul dintre exonerare sau adaptare și, în consecință, probele care trebuie administrate de partea care invocă situația supervenită [9, p. 77; 10, p. 38]. La rândul său, comentariul Schlechtriem & Schwenzer asupra art. 79 CISG insistă că standardul rămâne strict: nu orice creștere de costuri sau dificultate comercială intră în sfera impedimentului, în lipsa cumulului condițiilor [11, p. 103]. Dacă să ne referim la noțiunea de impediment justificator, în legislația Republicii Moldova este consacrată la art. 904 Cod Civil al RM, începând cu 1 martie 2019, înlocuind noțiunea de forță majoră de la art. 606.

Este important să înțelegem că în acest cadru, avizul CCI are o funcție probatorie și de orientare: el standardizează prezentarea faptelor (cronologia evenimentului, documentele oficiale, legătura cauzală cu obligația afectată, notificările transmise) și sintetizează raționamentul aplicării testului cumulativ, fără a substitui libera apreciere a instanței [3]. Procedura care include cerere motivată, anexe minime, posibilitatea solicitării de informații suplimentare/consultării de specialiști, având termen general de 30 de zile pentru emitere, urmărește uniformizarea modului în care sunt colectate și evaluate elementele factuale relevante, ceea ce crește predictibilitatea soluțiilor și reduce riscul de calificări divergente între părți [3], astfel fiind în acord cu logica ICC (2020) privind notificarea promptă și efectele pe durata impedimentului [4].

Pentru practicieni, această aliniere are câteva consecințe operaționale. În plan material, partea care invocă impedimentul trebuie să documenteze riguros cele trei condiții și diligențele depuse pentru evitarea sau depășirea efectelor, un exemplu ar fi utilizarea unor rute alternative de aprovizionare ori substituirea rezonabilă a resurselor, precum și notificarea în timp util a celeilalte părți [1, 4, 7, 8]. În plan probator, un aviz CCI bine motivat – corelat cu clauzele contractuale și, unde e cazul, cu CISG/UNIDROIT, poate

eficientiza litigiul, după cum s-a menționat, nu decide în locul judecătorului, dar oferă o hartă factuală și criterială care facilitează controlul judiciar al pretențiilor cu privire la exonerare/suspendare în logica forței majore sau adaptare în logica *hardship* [3, 4, 7, 8]. În fine, în plan redacțional, includerea în aviz a unei liste de verificare a elementelor esențiale cum ar fi: fapt, timp, loc, act oficial, impact, notificare, măsuri de mitigare aliniază documentul la standardele de motivare recomandate în literatura de specialitate și practică internațională [9, p. 86, 11, p. 103].

Pentru ca avizul CCI să aibă utilitate probatorie reală, Regulamentul pornește de la o filtrare formal-materială a dosarului și anume, înainte de orice apreciere pe fond, se confirmă competența Camerei în sensul art. 4 alin. (2) lit. g) din Legea CCI și se controlează dacă raportul invocat poate, măcar la o primă vedere, să treacă testul din articolului 904 Cod civil al RM, aici referindu-ne la textul legal al acestuia ce prevede că acest eveniment a fost în afara controlului, imprevizibil, inevitabil/insurmontabil și neapărat legătură cauzală, cât și notificare [1, 2]. Această etapă preliminară este descrisă și în Cap. III „Depunerea și primirea cererii" din Regulament și condiționează întreaga analiză ulterioară [3].

În ceea ce privește procedura propriu-zisă, la primirea cererii, se vor verifica existența raportului contractual comercial, clauza contractuală de atestare, incluzând consimțământul părților în scris, faptul că cel puțin o parte are calitatea de subiect al activității de întreprinzător, concordanța cererii și a documentelor anexate, notificarea creditorului despre impediment și achitarea tarifului la depunere conform pct. 10 din Regulament. Neîndeplinirea oricăreia dintre aceste condiții atrage restituirea cererii, acest fapt fiind prevăzut la pct. 15 din același Regulament, fără a exclude o depunere ulterioară completată. Tot aici, Regulamentul clarifică faptul că nerentabilitatea sau dificultatea executării nu constituie, ca atare, impediment justificator [3]. Cererile se formulează după modelul din anexă și trebuie să includă: datele solicitantului și ale contractului, descrierea faptică detaliată a evenimentului (timp/loc/mod), consecințele asupra obligației și argumentele privind imposibilitatea/neexecutarea, precum și documente justificative. Cererea se semnează de către conducător sau de împuternicit, inclusive poate fi semnată electronic [3]. La cerere se anexează: dovada împuternicirilor, în cazul în care nu semnează conducătorul, contractul și anexele, documente privind volumul executat, document oficial de la autoritatea competentă care atestă evenimentul, notificarea creditorului privind impedimentul și confirmarea plății conform pct. 13 din Regulament. Depunerea se poate face la sediul CCI sau, pentru cererile semnate electronic, prin e-mail sau sisteme informaționale, acest aspect fiind prevăzut la pct. 17. Cererea se va înregistra în registrul general de corespondență și într-un registru special al Secției juridice [3].

Faza de primire și verificare nu este un exercițiu birocratic, ci un mecanism de bună-credință și eficiență probatorie, încă de la depunere, dosarul trebuie să conțină date verificabile despre cronologia evenimentului, legătura cauzală și notificarea în timp util, pentru ca analiza pe fond să aplice riguros testul din art. 904 C. civ. și criteriile din Regulament, în dialog cu standardele ICC, CISG, UNIDROIT [1, 3, 4, 7, 8; 12, p. 245; 13]. Astfel, avizul devine un reper tehnic credibil, capabil să orienteze conduita părților și să reducă hazardul calificărilor divergente în litigiu. În aceeași logică, verificarea preliminară, prin care CCI confirmă competența și existența la o primă verificare a triadei expres prevăzute „în afara controlului – imprevizibil – inevitabil/insurmontabil" – asigură proporționalitatea probelor pentru motivarea ulterioară, în linie cu adnotările și comentariile moldovenești la Codul civil [2, 3; 12, p. 245; 13].

Trebuie să înțelegem că etapa de primire și verificare are sens numai raportată la tipologia concretă a evenimentelor, pe care părțile le invocă în practică. De la împrejurări „difuze" – precum pandemia și perturbările logistice globale – la măsuri normative cu efect imediat – sancțiuni ori dispoziții ale autorităților – analiza pe fond reușește atunci când probează triada materială în afara controlului, imprevizibil, inevitabil/insurmontabil cu documente specifice fiecărui tip de situație, plus notificarea și diligențele rezonabile.

Pandemia COVID-19 este un exemplu clasic de eveniment extern, recunoscut ca atare la nivel internațional și urmat, în R. Moldova, de instituirea stării de urgență și de acte normative cu efect direct asupra executării obligațiilor cum ar fi restricții de circulație, închideri temporare, suspendări de activități [5] – [6]. În practica avizării, lanțul probator convingător combină: actul-sursă internațional, în cazul nostru avem comunicatul OMS privind declararea pandemiei, actele naționale de instituire a stării de urgență și deciziile CSE, probe operaționale cum ar fi anulări de zboruri și curse, întreruperi de aprovizionare, interdicții punctuale, toate

corelate cronologic cu obligația afectată și cu notificarea promptă a co-contractantului [4, 6, 20, 22]. Astfel de dovezi ancorează cauzalitatea și arată diligențele depuse, evitând reducerea situației la simple dificultăți comerciale.

Un alt eveniment ar fi sancțiunile, embargourile și controalele la export. Regimurile de sancțiuni UE/ONU și controalele la export sunt, prin natura lor, măsuri ale autorităților care pot face executarea ilicită sau imposibilă, de exemplu, interdicția de a livra anumite bunuri/servicii sau blocarea plăților. În asemenea cazuri, proba constă în: actul normativ aplicabil regulamente/decizii în vigoare, hărți oficiale ale regimurilor, corespondența cu băncile/autoritatea competentă cum ar fi refuzuri de plată/licențe, decizii vamale și jurnalul intern al verificărilor de conformitate [18, 19]. În măsura în care părțile nu au derogat contractual, calificarea se face după textul art.904 C. civ., iar avizul va arăta că interdicția legală este externă, imprevizibilă la data contractării și de neînfrânt fără încălcarea legii [1, 3, 4, 18, 19].

Un alt exemplu ar fi Ordine ale autorităților (dispoziții CSE, hotărâri guvernamentale/locale). În dreptul R. Moldova, Legea nr. 212/2004 conferă Comisiei pentru Situații Excepționale (CSE) competența de a emite dispoziții obligatorii pe durata stării de urgență, cu efecte imediate în domenii precum circulația, muncă, comerț, energie, transport [15]. În practică, probele relevante includ: textul dispoziției CSE aplicabile, documentele de conformare ale operatorului ce țin de suspendări, reduceri de program, reconfigurări, corespondența cu autoritățile/inspectoratele și urmările directe asupra obligației , de ex. imposibilitatea de a presta/livra în intervalul ordinului [16, 17]. Corelate în timp cu contractul și notificările, asemenea dovezi susțin legătura cauzală și arată că neexecutarea derivă din ordine imperative nu din opțiuni comerciale [1, 3, 15 - 17].

Perturbări logistice lanțuri de aprovizionare, transport, porturi/aviație sunt și ele un tip de eveniment ce ar putea cădea sub incidența articolului 904 Cod civil al RM. Blocajele logistice pot constitui impediment justificator dacă îndeplinesc triada materială și sunt probate specific: anulări de curse/zboruri, avize operatori armatori, companii aeriene, documente de transport (B/L, CMR, AWB) care reflectă întârzieri/întoarceri, rapoarte sectoriale (WTO/OECD/IATA) privind întreruperi sistemice, plus dovezi ale tentativelor realiste de a reruta sau substitui [4, 20 - 22]. Doar „scumpirea” sau „dificultatea” în sine nu este suficientă; trebuie arătat caracterul inevitabil/insurmontabil al efectului, pe perioada relevantă, și notificarea în timp util [1, 4].

Conchidem că, în toate scenariile, dosarul eficient pentru avizare are o axă dublă: (a) actul-sursă OMS, dispoziție CSE, regulament de sancțiuni, aviz operator, care atestă evenimentul și conținutul obligației legale sau al restricției; (b) probe operaționale interne ale debitorului cronologie, corespondență, încercări de mitigare care dovedesc cauzalitatea și buna-credință. În acest context se pune în valoare atât temeiul material din art. 904 C. civ., cât și rolul procedural al avizului CCI ca instrument de standardizare și orientare.

Concluzii

În ansamblu, analiza arată că procedura de avizare a existenței impedimentului justificator își atinge miza practică și transformă standardul legal într-un parcurs clar, verificabil și util pentru părți. Avizul nu înlocuiește judecata instanței, dar oferă un cadru ordonat pentru fapte, cauzalitate, notificare și diligențe de mitigare. Într-un mediu economic volatil, cu șocuri externe recurente, un astfel de instrument crește previzibilitatea și reduce disputele privind calificarea evenimentelor.

Pentru practicieni, consecința este direct, cine invocă impedimentul trebuie să documenteze riguros asupra condițiilor, să notifice la timp și să demonstreze eforturi reale de a limita efectele. Un aviz bine motivat, corelat cu clauzele contractuale și cu reperele dreptului uniform, scurtează drumul către o soluție coerentă și, adesea, către renegociere înainte de litigiu. Pentru instanțe, avizul funcționează ca o „hartă” probatorie, adică nu dă verdictul, dar structurează ceea ce contează.

De lege ferenda, merită standardizat conținutul motivării , un set minim de elemente: fapt, timp, loc, impact, cauzalitate, notificare, măsuri de atenuare și publicate periodic exemple anonimizate de raționamente pe tipuri de evenimente. Aceste ajustări ar întări caracterul practic al procedurii fără a-i schimba natura. Concluzia este simplă, într-un context economic instabil, procedura de avizare și avizul CCI oferă un echilibru sănătos între protecția contractuală și disciplina probatorie, sprijinind atât buna-credința părților, cât și o jurisprudență mai uniformă.

Referințe bibliografice:

1. Codul civil al Republicii Moldova. Legea nr. 1107-XV din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 82–86, art. 661; republicat: 01.03.2019, nr. 66–75, art. 904. Disponibil:https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=150561&lang=ro# [Accesat: 18.09.2025].
2. Legea nr. 393-XIV din 13.05.1999 cu privire la Camera de Comerț și Industrie. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1999, nr. 73–77, art. 343. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123191&lang=ro [Accesat: 18.09.2025].
3. Camera de Comerț și Industrie a RM. Decizia BE CCI nr. 35/1 din 25.09.2020 pentru aprobarea Regulamentului privind eliberarea avizului de atestare a impedimentului justificator de neexecutare a obligației. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr. 247–257, art. 881 (02.10.2020).
4. International Chamber Of Commerce (ICC). ICC Force Majeure and Hardship Clauses. Paris: ICC, 2020. Disponibil (PDF): https://iccwbo.org/wp-content/uploads/sites/3/2020/03/icc-forcemajeure-hardship-clauses-march2020.pdf [Accesat: 18.09.2025].
5. World Health Organization (WHO). Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 – 11 March 2020. Geneva: WHO, 2020. Disponibil: https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020. [Accesat: 18.09.2025].
6. Parlamentul Republicii Moldova. Hotărârea nr. 55 din 17.03.2020 privind declararea stării de urgență (17 martie – 15 mai 2020). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2020, nr. 86, art. 96 (17.03.2020). Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120817&lang=ro. [Accesat: 18.09.2025].
7. United Nations. United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG), 1980, art. 79. New York/Vienna: United Nations. Text oficial UNCITRAL (ediție electronică). Disponibil: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/19-09951_e_ebook.pdf. [Accesat: 18.09.2025].
8. UNIDROIT. Principles of International Commercial Contracts 2016 (UPICC) – art. 7.1.7 (Force Majeure); art. 6.2.2–6.2.3 (Hardship). Roma: UNIDROIT, 2016. ISBN 978-88-86449-37-3. Text oficial (PDF). Disponibil: https://www.unidroit.org/english/principles/contracts/principles2016/principles2016-e.pdf [Accesat: 18.09.2025].
9. BRUNNER, C. *Force Majeure and Hardship under General Contract Principles: Exemption for Non-Performance in International Arbitration*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2009.p. 77 ISBN 978-9041127921.
10. McKENDRICK, E. *Force Majeure and Frustration of Contract*. 2nd ed. London: Lloyd's of London Press, 1995. P. 38. ISBN 978-1850448198.
11. SCHLECHTRIEM, P, SCHWENZER, I. (eds.). *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 5th ed. Oxford: Oxford University Press, 2023. P. 103. ISBN 978-0198868675.
12. BURUIANĂ, M., EȘANU, N., EFRIM, O., ANTOHI, L. (coord.)**.** *Comentariul Codului civil al Republicii Moldova*, vol. 2. Chișinău: ARC, 2006. p. 245. ISBN 9975-61-408-6**.**
13. Animus. Adnotări la Codul civil al RM, art. 904 Justificarea datorită unui impediment. Disponibil: https://animus.md/adnotari/904/?utm_source=chatgpt.com. [Accesat: 18.09.2025].
14. PRAPORȘCIC, V. *I*mpedimentul justificator: provocări și implicații pentru părțile contractuale și economie. În: *Priorități ale cercetării în domeniul juridic și economic și impactul asupra societății contemporane*, Ediția 4**,** Conferința, Chișinău, 20 septembrie 2024**.** Chișinău: CEP USM**,** 2025, Ediția 4, p**.** 128–131**.** ISBN (PDF) 978-9975-62-849-5**.**
15. Legea nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr. 132–137, art. 696 (06.08.2004). Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=27024&lang=ro [Accesat: 18.09.2025].
16. Comisia pentru situații excepționale a RM. Dispoziția nr. 1 din 24.02.2022. (Ex. referință oficială în acte subsecvente și ordine emise în temeiul acesteia). Disponibil la: https://social.gov.md/wp-content/uploads/2022/04/dispozitie_cse_1_24.02.2022_modif_d_3.5.6.7.8.10.pdf [Accesat: 22.09.2025].
17. Comisia pentru situații excepționale a RM**.** Dispoziția nr. 28 din 24.06.2022. (Ex. referințe și consolidări ulterioare publicate). Disponibil la: https://social.gov.md/wp-content/uploads/2022/10/dispozitia_cse_nr.28_din_24.06.2022_modif_30.33.38_0.pdf [Accesat: 22.09.2025].

18. European Commission. Sanctions (restrictive measures): Overview of sanctions and related resources. Bruxelles: European Commission. Disponibil: https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-sanctions-against-russia-following-invasion-ukraine_en [Accesat: 18.09.2025].
19. EU Sanctions Map. Platformă oficială a regimurilor de sancțiuni ale UE. Disponibil: https://www.sanctionsmap.eu/. [Accesat: 22.09.2025].
20. IATA. Guidance for Flight Operations During and Post-Pandemic. Edition 2. Montreal/Geneva: IATA, 2020. Disponibil: https://www.iata.org/contentassets/d0e499e4b2824d4d867a8e07800b14bd/iata-guidance-flight-operations-during-post-pandemic.pdf. [Accesat: 18.09.2025].
21. WTO. World Trade Statistical Review 2021. Geneva: World Trade Organization, 2021. ISBN 978-92-870-5148-6 (print); 978-92-870-5149-3 (PDF). Disponibil: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2021_e/wts2021_e.pdf [Accesat: 22.09.2025].
22. OECD. COVID-19 and international trade: Issues and actions (OECD Policy Responses to Coronavirus – 12 iunie 2020). Paris: OECD, 2020. Disponibil: https://www.oecd.org/en/publications/2020/06/covid-19-and-international-trade-issues-and-actions_ce09cee6.html. [Accesat: 22.09.2025].

Date despre autori:
Olesea PLOTNIC**,** dr. hab., prof. univ., USM.
ORCID: 0000-0001-9368-7806
E-mail: plotnicolesea.aum@gmail.com

Valeria PRAPORȘCIC**,** doctorandă, USM.
ORCID: 0009-0004-8197-7450
E-mail: valeriapraporscic97@gmail.com

Prezentat: 17.09.2025